

KEMAN ÖĞRETİMİNDE ROL OYNAYAN FAKTÖRLER

Yrd. Doç. Dr. Erol TARKUM

Trakya Üniversitesi
Devlet Konservatuvarı Keman Sanat Dalı
tarkum@yahoo.com

ÖZET

Keman öğretiminin sağlıklı ve verimli bir biçimde yürütülebilmesi için, öğrenme sürecine ilişkin özelliklerin iyi kavranması ve öğrenme konusundaki bilimsel verilerden yararlanılması gerekir. Böylece, keman öğretiminde kullanılan yöntemler bilimsel bir temele dayandırılabilir ve bu süreçte rol oynayan faktörler daha bilinçli bir öğretim doğrultusunda değerlendirilebilir.

Anahtar Sözcükler: Öğrenme, Keman

ABSTRACT

To carry out a healthy and productive violin teaching, the qualities in the learning process should be perceived very well and it should be benefited from the scientific data about learning so that the methods in violin teaching can be based on a scientific foundation. Besides the factors which have an influence on this process can be turned to account in a more conscious teaching system.

Keywords: Learning, Violin

1. GİRİŞ

Öğretimin oluşmasında öğrenci, çevre ve konu önemli faktörler olmakla birlikte, yeterli değildir. Çünkü, öğrenmenin gerçekleşmesi için öğretimde, yöntem ve tekniklerin, öğrenme ilkelerinin, araç ve gereçlerin de dikkate alınması gerekir (Alıcıgüzel, 1973:11). Keman öğretimi sürecinde de tüm bu faktörler etkili olacak, keman öğrenimi bu faktörlerin oluşturduğu koşullar içerisinde gerçekleşecektir.

Öğretmenin görevi, öğrencilerin zamanlarını boşa harcamadan en iyi biçimde değerlendirilmesini sağlamaktır. Bunu başarmak da ancak, onun eğitim ve öğretim etkinliklerini planlaması ile mümkün olabilir. Bu nedenle, öğretmenler planlı iş yapma sanatını en iyi şekilde bilmeye ve uygulamaya zorunludurlar. Çünkü öğrenciler deneme tahtası değildir. Diğer taraftan öğrencilere, mutlaka neyi, niçin, ne zaman ve nasıl yapacakları konusunda bilgi verilmeli, çalışmalarında rehber olunmalıdır (Dikmen, 1997:10,28). Bu açıdan, keman öğretiminde planlı bir şekilde hareket etmeye özen gösterilmesi gerekir.

2. AMAÇ

Bu çalışmada, daha verimli bir keman öğretimi için katkı sağlamak üzere öğrenmeye ilişkin birtakım temel konular keman öğrenimi açısından incelenmiş, verilere ulaşmak üzere gözlemler ve yazılı kaynaklardan yararlanılmıştır.

3. BULGULAR ve YORUM

Çağdaş eğitim akımları açısından bakıldığında, öğretimde yeni ilkelere hareket edilmekte ve bu ilkeleri, çocuktan hareket (çocuğa görelilik), somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, ekonomiklik, aktüalite ve hayatilik oluşturmaktadır (Celkan, 1989:147). Keman öğretiminde de bu ilkelere yola çıkılması uygun görünmektedir.

Keman öğretiminin hedefine ulaşması, yani öğrenmeyi istenilen düzeyde gerçekleştirebilmesi için aşağıdaki diğer faktörlerin dikkate alınması yararlı olacaktır.

1. Her bir keman öğrencisi farklı bir kavrama yeteneğine sahip olacağı gibi, keman çalmaya ilişkin fiziksel yatkınlığı da farklılıklar gösterecektir. Diğer taraftan kavrama gücü yüksek bir keman öğrencisinin daha az bir fiziksel yatkınlığa sahip olması, daha az fiziksel yatkınlığa sahip olan bir öğrencinin ise daha yüksek bir kavrama gücüne sahip olması da mümkündür. Bu açıdan, keman öğretimi, söz konusu bu farklılıkların dengeli biçimde yönetilebileceği bir içerikte olmalıdır.
2. Bir keman öğrencisi başarılı da olsa, başarısızlıkla da karşılaşsa motivasyona ihtiyaç duyacaktır. Çünkü, başarılı olduğunda başarısının bir değeri olduğunu hissetmek isteyecek, böylece yeni başarılarla ulaşmak için çaba göstermek isteği ve gücü pekişecektir. Başarısız olduğunda ise cesareti kırılabileceği gibi, keman çalışma isteği duyması da güçleşebilecektir. Bu açıdan, başarısının takdir edildiği öğrenciye gösterilmeli, başarısızlık durumunda ise bu başarısızlığın nedenleri öğrenciyle yapıcı bir biçimde tartışılmalı, cesaretini ve çalışma isteğini yitirmesine fırsat verilmemelidir. Ancak, çok şiddetli uyarım ızdırıp, korku ve endişe yaratıp duygusal dengeyi bozarak öğrenmeyi

engelleyeceğinden, motivasyonun ölçülü olmasına çok dikkat edilmelidir (Varış, 1987:10).

3. İçinde keman öğrenme isteği duymayan bir öğrencinin motive edilmesi mümkün olamaz. Yapılması gereken öğrencinin bu isteği kendi içinde duymasını sağlamaktır. Bunun için kemanın sevilmesini sağlayacak yöntemlerin düşünülmesi gerekir. Örneğin bir keman öğrencisinin, düzeyine uygun olmak koşuluyla ikili, üçlü veya dördü gruplar içinde arkadaşlarıyla birlikte çalması, grupla ve bireysel olarak konserlere katılması, not ve sınavın ön plana çıkarılmasından kaçınılması, öğrencinin seveceği ve başarılı olabileceği eserlerin seçilmesi, ön yargısız ve sabırla hareket edilmesi yararlı olabilir.
4. Keman öğrenme sürecinde sürekli başarı veya sürekli başarısızlıktan söz etmek güçtür. Başarı sonuçta içinde başarıların da, başarısızlıkların da bulunduğu bir süreçte ortaya çıkacaktır. Başarı değerlendirilirken, bu süreçte yaşanması doğal ya da küçük hataların abartılması doğru olmadığı gibi, her türlü hatayı görmezden gelmek de doğru bir yaklaşım olmaz. Ancak eleştirilerin, öğrenciyi kemana yaklaştıracak, yapıcı bir nitelikte olması gerekir.
5. Bir keman öğrencisinin derslerde, çalışmalarında, sınavlarda veya konserlerinde başarılı olması için, çalışılan repertuar öğrencinin kapasitesine uygun olmalı, bu konuda öğrencinin istekleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak, yine de başarısızlık söz konusu olmuşsa, repertuar, sınav programının izin verdiği en az güçlükte oluşturulabilir. Konserlerde ise beğeni toplayacak, ancak zor olmayan ve öğrencinin üstün yönlerini ortaya koyabileceği eserler seçilebilir. Başarı ve öğrencinin kendisine güveni arttıkça repertuar da giderek geliştirilebilir.
6. Endişeli öğrenciler başarısızlıktan sonra, kendi yeteneklerinden daha çok şüphe etme eğilimi gösterdikleri ve zamanlarının daha çoğunu kendi yeteneklerinden şüphe ederek ve ilerisi için kaygılanarak geçirdikleri halde, rahat bir psikolojik yapıdaki öğrencilerin tutumu, bir sınavdaki başarısızlığı kendi yeteneklerinden şüphe etmek için yeterli neden olarak görmeyip, daha çok çalışarak yeteneklerini endilerine ve başkalarına kanıtlama yönündedir (Özakpınar, 1998:172-173). Dolayısıyla, endişeli öğrencilerin keman öğreniminde başarılı olabilmeleri için daha fazla psikolojik desteğe ihtiyaçları olacaktır.
7. Keman öğrencileri, ileride, keman öğretmeni, solist kemancı, orkestra kemancısı olabilir veya bu üç etkinliği birlikte yürütebileceği bir konuma gelebilirler. Bunun için akademik alanda çalışmayı, solist kemancı olarak kariyer yapmayı veya bir senfoni orkestrasında çalmayı hedefleyebilir, bu hedeflerini yurtiçinde veya yurtdışında gerçekleştirmeyi isteyebilirler. Ancak keman öğrencilerinin bu seçenekleri değerlendirirken kapasitelerine ve koşullarına uygun gerçekçi bir yaklaşım içerisinde bulunmalarını sağlamak gerekir. Böylece uygun bir amaç için doyurucu ve verimli bir keman öğrenimi sürdürmek mümkün olabilir.
8. Özellikle solist kemancıların yer aldığı konserler olmak üzere konserlere gitmek, keman eserlerini içeren sesli, görüntülü-sesli kayıtlardan yararlanmak, ustalık kurslarına (Master Class), keman yarışmalarına katılmak, bir keman öğrencisinin motive olması, bilgi ve deneyim kazanması açısından yararlı olacak, keman öğrenimine önemli katkılarda bulunacaktır.

9. Düzenli ve sürekli alıştırma yapmak keman öğreniminde önemli bir yere sahiptir. Böylece keman çalmak için kazanılması gereken beceriler otomatik bir hale, bir refleks haline gelebilir. Çalgı çalmanın temelini bilinçli bir otomatizm oluşturmaktadır (Fenmen, 1997:25). Diğer taraftan bir keman öğrencisi çalıştığı eserlerle repertuarını oluşturmakta, genişletmektedir. Ancak bu repertuarın kalıcı olabilmesi için çalışılan eserlerin unutulmaya terkedilmemesi gerekir. Uzun süre unutulmaması istenilen konuların sabitleştirilmesi için, ayrı zamanlarda ara sıra yapılan anımsatmalar yarar sağlamaktadır (Varış, 1987:11).
10. Her insan, yeni bir işe başladığında az ya da çok güçlüklerle karşılaştığından zorlanacak, piyano çalmayı veya bir yabancı dili öğrenmek başlangıçta can sıkıcı ve tatsız gelebilecektir. Ancak, üzerinde yoğunlaşarak, işte yeterlilik kazandıkça insanın tavrı değişir, ilgisi giderek gelişir, etkinliğe daha hızlı katılır. Başlangıçta zayıf olan ilgisi, kendisini zorlayıp yeteneğini geliştirme isteğiyle kuvvetlenir, yeterlilik kazandıkça o işin birçok tarafı son derece ilgi çekici ve heves uyandırıcı olmaya başlar (Kantarcıoğlu, 1998:192). Dolayısıyla keman öğretiminde, başlangıç aşamasındaki öğrencilerin değerlendirilmesinde bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.
11. Keman öğrenimine yeni başlayan bir öğrencinin başarılı bir şekilde gelişebilmesi için, ev çalışmalarını, keman derslerinde uygulandığı biçimiyle yürütmesi gerekir (Pogojeva, 1966:88). L. Auer, Öğrettiğim Biçimiyle Keman Çalmak isimli kitabında, “keman çalmayı öğrenmek gibi zor bir süreçte atılan ilk adımların önemi ne kadar çok vurgulansa da abartılmış olmaz. Öğrencinin başlangıçta edindiği alışkanlıklar onun tüm gelişim sürecini etkilemektedir” demektedir (Berlançik ve Yuriyev, 1973:38).

4. SONUÇ

Keman öğretimi, teorik ve pratik yönleri bulunan, ancak uygulamaya dayalı fiziksel ve psikolojik bir süreçtir. Bugüne kadar yaşanan deneyim sonucunda keman öğretiminin temel ilke ve kuralları oluşmuş, bu konu bilimsel bir nitelik kazanmıştır. Ancak, her öğrenme sürecinde olduğu gibi, keman öğrenimi sürecinde de öğrenmenin temel faktörleri rol oynamaktadır. Bu nedenle öğrenmeye ilişkin bilimsel verilerden yararlanılmaya dikkat edilmesi, keman öğretiminde de yol gösterici olacaktır.

KAYNAKÇA

- Alıcıgüzel, İ. (1973), İlk ve Orta Dereceli Okullarda Öğretim, Modern Öğretimin İlke Metot ve Teknikleri, Özyayın Matbaası, İstanbul.
- Berlançık, M. M. ve A. Y. Yuriyev (1973), Müzik Eğitiminin Sorunları, Batı Sibirya Yayınları, Novosibirsk.
- Celkan, H.Y. (1989), Eğitim Sosyolojisi, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum.
- Dikmen, S. (1997), Örneklerle Eğitim Öğretim Planları Rehberi, Öğretmen Kitapları Dizisi: 2, Ankara.
- Fenmen, M. (1997), Müzikçinin El Kitabı, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Kantarcıoğlu, S. (1998), Orta Dereceli Okul Öğretmenleri İçin Rehberlik, M.E.B., İstanbul.
- Özakpınar, Y. (1998), Verimli Ders Çalışmanın Psikolojik Koşulları, Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Pogojeva, T. V. (1966), Keman Öğretiminde Yöntemsel Sorunlar, Müzik Yayınevi, Moskova.
- Varış, F. (1987), Eğitim Bilimine Giriş, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir.